

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Co-Financiering van de strategische spoorweginfrastructuren

Principiële goedkeuring van het Samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest betreffende de financiering van spoorweginfrastructuren

1. Situering

Het regeerakkoord 2014-2019 van de Vlaamse Regering voorziet dat het investeringsplan van Infrabel rekening zal houden met de prioriteiten van de Vlaamse spoorstrategie. Aangezien de trein de ruggengraat vormt van een geïntegreerd openbaar vervoersnetwerk vermeldt het regeerakkoord dat de Vlaamse Regering maximaal meewerkt aan de realisatie van multimodale knooppunten aan treinstations.

In de Vlaamse Spoorstrategie werden 51 spoorprojecten geïdentificeerd die werden opgedeeld in drie categorieën, nl. i) het wegwerken van knelpunten, ii) het realiseren van missing links en iii) het (her)inrichten van stationsomgevingen. Deze spoorinvesteringsprojecten zijn intrinsiek capaciteitsverhogend en gericht op een lange termijnspectief.

In het kader van de opmaak van het meerjareninvesteringsplan NMBS en Infrabel 2013-2025 heeft het Vlaamse Gewest de 51 prioritaire spoorinvesteringen geselecteerd en grondig onderzocht. Uit deze analyse werden 11 prioriteiten geselecteerd en ingediend in het analysecomité van de Investeringscel spoorwegen waarin de federale overheid en de drie gewesten vertegenwoordigd waren.

- Beseining regelmatig gebruikte spoorbundel Antwerpen rechteroever
- spoorlijn 59 Antwerpen – Gent: derde spoor tussen Lokeren en Sint-Niklaas
- Spoorlijn 15 Zonhoven-Balen (tweede spoor)
- Spoorlijn 18 Hasselt – Neerpelt
- Spoorlijn 19 Mol – Neerpelt – Hamont
- Spoorlijn 52 Puurs Dendermonde
- Spoorlijn 57 Aalst – Dendermonde
- Spoorlijn 58 Gent – Eeklo – Maldegem
- Spoorlijn 204 Gent – Zelzate :

- Tweede spoorontsluiting Haven van Antwerpen
- Combimobiliteit: P&R in de GEN-zones Brussel, Antwerpen en Gent

2. Inhoudelijk

2.1. Vlaamse co-financiering

De federale overheid dient in te staan voor de kernfinanciering van de spoorinfrastructuren. Het met de zesde Staatshervorming ingevoegde artikel 6, §1, X, 14° BWHI voorziet de rechtsgrond voor de nieuwe gewestbevoegdheid om in bijkomende financiering (=co-financiering) te voorzien onder nadere voorwaarden. De gewesten kunnen de spoorinfrastructuur co-financieren. De uitoefening van de gewestelijke bevoegdheid inzake de co-financiering is afhankelijk van het sluiten van een samenwerkingsakkoord met de federale overheid. De projecten die in deze samenwerkingsovereenkomst vermeld worden, moeten ook nominatief opgenomen zijn in de meerjareninvesteringsplannen van Infrabel en de NMBS.

De financiering met de deugdzame schuld is ontoereikend om de 11 Vlaamse spoorprioriteiten te realiseren. Bijkomende financiering door het Vlaamse Gewest onder de vorm van co-financiering is noodzakelijk. Gelet op het gegeven dat de federale financiering ontoereikend is, wordt Vlaamse co-financiering ten belope van 100 miljoen euro toegevoegd.

In de periode juli-november 2017 hebben meerdere overlegmomenten plaatsgevonden tijdens dewelke de onderhandelingen over de invulling van de Vlaamse spoorprioriteiten en de samenwerkingsakkoorden hebben plaatsgevonden.

Deze bijkomende financiering noodzaakt een gezamenlijke aansturing en opvolging middels afspraken in een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met de federale overheid. Het Vlaamse Gewest heeft accessoir en inherent aan deze co-financieringsbevoegdheid ook de bevoegdheid om toezicht te houden op het gebruik van de middelen. Dit biedt juridische waarborgen voor het Vlaamse Gewest teneinde een structurele opvolging van de spoorwerken in uitvoering te kunnen realiseren.

Naast de realisatie-studies, het opstarten en doorlopen van de vergunningstrajecten, en de voorbereidende werken zal ook worden ingezet op het realiseren van de strategische spoorinfrastructuurwerken.

Op het vlak van de Vlaamse spoorprioriteiten is de invulling en de keuze opgenomen in onderstaande tabel.

Project mio€courant			Totaal
	Federale bijdrage	VL cofinanciering	

A) De 11 Vlaamse prioritaire projecten

V-1 : beseinen regelmatig gebruikte spoorbundels Antwerpen rechteroever : volledig project	12,9		12,9
V-1 : VL cofinanciering studie tot en met realisatie (2018 - 2021)		5,0	5,0
			17,9
V-2: L59 Antwerpen – Gent: derde spoor tussen Lokeren en Sint-Niklaas : studies en eerste werken (aanschaffen overwegen)	16,1		16,1
V-2: VL cofinanciering studies (2018) 50%		1,0	1,0
V-2: VL cofinanciering werken (2019 - 2022)		19,7	19,7
			36,8
V-3 en 4 : L15 Zonhoven-Balen en L18 Hasselt - Neerpelt : elektrificatie L15 - volledig project	40,0		40,0
: L18 - studies en eerste werken	1,0	15,0	16,0
V-3 en 4 : VL cofinanciering studies en eerste werken (2018 ev) 50%		2,2	2,2
V-4 : VL cofinanciering werken tot en met realisatie (2018 ev) - L15 - elektrificatie		14,7	14,7
			72,9
V-5 en 6: spoorlijn 58 Gent – Eeklo – Maldegem en spoorlijnen 204 : studies en eerste werken voor Lijn 204	1,0	10,0	11,0
V-5 en 6: VL cofinanciering studies en eerste werken (2019 ev)		1,1	1,1
			12,1
V-7: spoorlijn 52 Puurs - Dendermonde : studies met het oog op realisatie	0,5		0,5
V-7: VL cofinanciering studies met het oog op realisatie		0,5	0,5
			1,0
V-8: spoorlijn 57 Aalst - Dendermonde : studies met het oog op realisatie	0,5		0,5
V-8: VL cofinanciering studies met het oog op realisatie		0,5	0,5
			1,0
V-9: spoorlijn 19 Mol – Neerpelt – Hamont : elektrificatie - volledig project	47,5		47,5
V-9: VL cofinanciering studies (2018) 50%		1,0	1,0
V-9: VL cofinanciering werken: fase korte termijn (2018 ev)		5,0	5,0
V-9: VL cofinanciering werken: fase lange termijn (2024 ev)		15,0	15,0
V-9: spoorlijn 19 Mol – Neerpelt – Hamont : elektrificatie fase lange termijn	15,0		15,0
			83,5
V-11: tweede spoorontsluiting haven van Antwerpen : studies + toevoeging vertakking Oude Landen	79,2		79,2
V-11: VL cofinanciering studies (2018) 50%		2,0	2,0
V-11 : VL cofinanciering werken Oude Landen + eerste werken 2de spoorontsluiting			0,0
			81,2
V-10: bevorderen van de combi-mobiliteit in de GEN zones Brussel, Antwerpen en Gent: volledig project	7,3		7,3
V-10: VL cofinanciering studies + werken		7,3	7,3
			14,6
	221,0	100,0	321,0

B) De andere prioritaire projecten

L50A – Brussel–Oostende: aanleg van een 3de en 4de spoor tussen Gent en Brugge	87,3	0,0	87,3
Aanpassing van de haven van Gent aan de Europese normen	4,8	0,0	4,8
Aanpassing van de goederencorridors aan de Europese normen (750m, ...)	14,0	0,0	14,0
	106,1	0,0	106,1

C) Focus op de klant

Focus op de klant buiten combi-mobiliteit : stations van L50A			
Station Oostkamp	2,3	0,0	2,3
Station Maria-Aalter	1,6	0,0	1,6
Station Bellem	1,9	0,0	1,9
Station Hansbeke	2,5	0,0	2,5
Beernem perrons	2,4	0,0	2,4
Aalter Perrons	1,7	0,0	1,7
	12,3	0,0	12,3
Focus op de klant buiten combi-mobiliteit : overige stations			
Geraardsbergen perrons	3,2	0,0	3,2
Plateau liften	1,9	0,0	1,9
Leopoldsburg parking	0,5	0,0	0,5
Denderleeuw perrons - werken Infrabel	6,5	0,0	6,5
Dendermonde perrons	3,0	0,0	3,0
Landen SG + perrons + voetgangersbrug - werken Infrabel	3,5	0,0	3,5
Hasselt perrons + toegang - werken Infrabel	5,7	0,0	5,7
Diest perrons + toegang - werken Infrabel	1,1	0,0	1,1
Asse perrons	0,6	0,0	0,6
Turnhout perrons	0,8	0,0	0,8
Sint-Truiden perrons	0,8	0,0	0,8
Ieper werken NMBS	0,6	0,0	0,6
Lierde werken NMBS	0,6	0,0	0,6
Focus op de klant buiten combi-mobiliteit overige stations	28,9	0,0	28,9
Totaal Focus op de klant	41,2	0,0	41,2

2.2. Globaal Samenwerkingsakkoord

Er dient op grond van de artikel 6, §1, X, eerste lid, 14° en 92bis, § 4 nonies van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen een globaal samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest betreffende de financiering van de strategische spoorweginfrastructuren te worden afgesloten teneinde de co-financieringsbevoegdheid te kunnen uitoefenen.

Het samenwerkingsakkoord bevat bepalingen inzake volgende aspecten:

- Financiering en verdeling van de financiering van de strategische spoorwegprojecten;
- Verbintenissen van de partijen
- Prefinanciering
- Bijkomende financiering
- Duur van de overeenkomst

Aangaande de financiering is bepaald dat bovenop de 73.444.980,79 € van het GEN-Fonds dat vrij te besteden is, één miljard euro door de federale overheid toegekend wordt aan de NMBS en aan Infrabel om, binnen de budgetten zoals hieronder voorzien, te gebruiken voor de uitvoering van de GEN-werven en de uitvoering van bepaalde prioriteiten op het grondgebied van de gewesten (inclusief bepaalde gewestelijke prioritaire spoorwegprojecten), en dit volgens een tempo dat noodzakelijk is voor een goed en vlot verloop van de werven.

Dit bedrag van 1.073.444.980,79 courante euro wordt verdeeld als volgt:

- 1° Investerings in het Vlaamse Gewest: 448.396.261,58 courante euro;
- 2° Investerings in het Waalse Gewest: 298.930.841,05 courante euro;
- 3° Investerings buiten sleutel: 326.117.878,16 courante euro.

Deze 3 enveloppes worden als volgt uitgesplitst:

1° Financiering van het GEN:

- a) Vlaamse Gewest : 77.147.517,81 courante euro ;
- b) Waalse Gewest : 229.999.504,74 courante euro;
- c) Brusselse Hoofdstedelijke Gewest / gedelocaliseerd : 306.970.284,74 courante euro.

2° Financiering van de prioritaire spoorwegprojecten:

- a) Vlaamse Gewest : 371.248.743,77 courante euro ;
- b) Waalse Gewest : 68.931.336,31 courante euro;
- c) Brusselse Hoofdstedelijke Gewest / gedelocaliseerd : 19.147.593,42 courante euro.

In het samenwerkingsakkoord, dat aan de Vlaamse Regering wordt voorgelegd ter goedkeuring, zijn volgende basisprincipes opgenomen op vraag van het Vlaamse Gewest:

- De Vlaamse gefinancierde projecten zijn van strategische aard (artikel 1.8°).
- De NV van Publiek recht De Werkvennootschap kan samen met het Vlaamse Gewest een projectgebonden uitvoeringscontract afsluiten met de federale Staat, NMBS en/of Infrabel dat de concrete omschrijving, de operationele samenwerking, de financiering en de uitvoeringsmodaliteiten (inclusief de planning) van een gewestelijk spoorwegproject vastlegt (art. 1.11°).
- Er zal voor de gefinancierde projecten een gezamenlijke opvolging van de projecten zijn (art. 1.10°).
- Het gewestelijk aandeel van de cofinanciering, zijnde 100 miljoen euro, dient in de samenwerkingsovereenkomst expliciet te worden opgenomen (artikel 5§1).
- De selectie en de prioritering van de te realiseren spoorprojecten gebeurt gezamenlijk met het Vlaamse Gewest. Hiertoe zal de Vlaamse Regering een evenwichtig voorstel indienen dat wordt opgenomen in bijlage 2 van het samenwerkingsakkoord.
- De cofinanciering van spoorprojecten door het Vlaamse Gewest komt bovenop het federale investeringsbedrag en heeft geen invloed op de budgettaire verdeelsleutel 60/40 (artikel 5§3).
- De bijkomende financiering kan gebeuren volgens de techniek van de alternatieve financiering (art. 6§2 tweede alinea):
- De uitvoerende samenwerkingsakkoorden met betrekking tot de bijkomende financiering vermeld in het eerste lid, moeten op dezelfde dag ondertekend worden als het voorliggende samenwerkingsakkoord voor wat betreft het uitvoerend samenwerkingsakkoord GEN, het uitvoerend samenwerkingsakkoord voor de Vlaamse prioritaire spoorwegprojecten en het uitvoerend samenwerkingsakkoord voor de strategische spoorwegprojecten gelet op de prioriteiten op het grondgebied van het Vlaamse Gewest (artikel 12, 2de alinea).

2.3. Uitvoerende samenwerkingsakkoorden

Onlosmakelijk verbonden met dit globaal samenwerkingsakkoord dienen er ook drie uitvoerende samenwerkingsakkoorden te worden afgesloten, nl.:

- uitvoerend samenwerkingsakkoord (USA-cofin) tussen de federale Staat en het Vlaamse Gewest betreffende de realisatie van prioritaire spoorprojecten die genieten van bijkomende financiering van het Vlaamse Gewest overeenkomstig artikel 92bis, § 4nonies van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980;
- uitvoerend samenwerkingsakkoord (USA – GEN) tussen de federale Staat en het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest betreffende de voltooiing van de GEN-werken;
- uitvoerend samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat en het Vlaamse Gewest betreffende de vaststelling en de financiering van de prioriteiten voor strategische investeringen op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

Deze uitvoerende samenwerkingsakkoorden zijn in voorbereiding.

3. Projectbureau spoorinvesteringen

Gelet op de bevoegdheid inzake cofinanciering overeenkomstig artikel 92bis, § 4nonies van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980 is het van belang dat het Vlaamse Gewest zich als één volwaardige gesprekspartner naar de federale overheid (FOD Mobiliteit en Vervoer, Infrabel en de NMBS) presenteert. Dat heeft niet enkel als voordeel dat de kennis en ervaring geclusterd wordt, maar eveneens dat de werkwijze, rapportering, procedures en overeenkomsten uniform en gestandaardiseerd zijn.

Het is dus essentieel om op ambtelijk en politiek niveau de krachten te bundelen in de beleidsvoorbereidende en de beleidsuitvoerende fase om de 11 Vlaamse spoorprioriteiten te realiseren. Vanuit het Vlaams Gewest zal het “projectbureau spoorinvesteringen” worden samengesteld dat zal bestaan uit een gemengde stuurgroep en voorbereidende werkgroepen.

Naast afgevaardigden van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken en De Werkvennootschap op ambtelijk niveau, zijn op politiek niveau het betrokken kabinet en de vice-kabinetten vertegenwoordigd in het Projectbureau. Het PPS Kenniscentrum wordt vanuit de hoedanigheid van expert PPS ook betrokken bij specifieke projecten.

De concretisering van de taken van het projectbureau spoorinvesteringen zal parallel met de redactie van de uitvoerende samenwerkingsovereenkomsten worden ingevuld.

4. Voorstel tot goedkeuring van het samenwerkingsakkoord en vervolgtraject

Er wordt voorgesteld het ontwerp van samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest betreffende de financiering van de strategische spoorweginfrastructuren, inclusief de bijlage eraan, principieel goed te keuren.

Op 20 december 2017 zal voormeld samenwerkingsakkoord worden goedgekeurd door de federale overheid en de drie gewesten met het oog op een gezamenlijke adviesaanvraag door de federale overheid en de drie gewesten bij de Afdeling Wetgeving van de Raad van State.

Parallel worden de drie voormelde uitvoerende samenwerkingsakkoorden verder afgerond.

Pas op het ogenblik dat er eveneens een consensus zal zijn met de federale overheid over de drie uitvoerende samenwerkingsakkoorden, zal het Vlaamse Gewest op dezelfde dag overgaan tot gezamenlijke ondertekening van alle samenwerkingsakkoorden, inclusief alle bijlagen eraan aangaande de spoorinvesteringen.

5. Weerslag van het voorstel van beslissing op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

De kredieten op het begrotingsartikel MBU-3MFF2AE-WT: CO- EN PREFINANCIERING zullen aangewend worden tot uitvoering van bovenstaande doelstellingen inzake co-financiering van spoorinfrastructuur. De noodzakelijke kosten voor werking en voor ondersteuning zullen worden aangerekend op dit begrotingsartikel of middels een aanpassing van de werkingsdotatie van De Werkvennootschap na toewijzing van de opdracht.

De jaarlijkse bijdragen in uitvoering van de werken al dan niet via alternatieve financiering in de vorm van de jaarlijkse beschikbaarheidsvergoedingen aan de DBFM-SPV worden eveneens aangerekend op bovenstaand artikel.

In het voorliggende Samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest betreffende de financiering van spoorweginfrastructuren zal er vanuit het Vlaamse Gewest voorzien worden in 100 miljoen euro aanvullende financiering.

Het VG zal in eerste fase voor alle 11 Vlaamse spoorprioriteiten alle studiefases gezamenlijk met de federale spoorbedrijven opstarten. Ze zal evenredig bijdragen in de kosten van deze studies.

Hiervoor zullen, na de ondertekening van het globaal samenwerkingsakkoord en uitvoerend uitvoeringsakkoord voor cofinanciering, per individueel project de projectgebonden uitvoeringscontracten worden afgesloten. Hierin zullen de financiële engagementen en betalingsmodaliteiten geformaliseerd worden.

Daarnaast zal er op basis van meerwaarde-analyse per project onderzocht worden voor het opstarten van alternatieve financiering. De individuele beslissing voor alternatieve financiering zal worden voorgelegd aan de VR.

De noodzakelijke middelen worden voorzien vanuit het meerjarig groeipad MOW, afgesproken in het raam van de meerjarenbegroting.

Het advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 07.12.2017.

6. Voorstel van beslissing.

De Vlaamse Regering beslist:

1° tot de goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de financiering van de strategische spoorweginfrastructuren.

2° de invulling van de Vlaamse spoorprioriteiten en de bijkomende financiering van 100 miljoen € co-financiering goed te keuren.

3° de Werkvennootschap te gelasten met de bijkomende opdracht “deelname projectbureau spoorinvesteringen” teneinde de gewestbevoegdheid inzake de bijkomende financiering uit te oefenen.

4° de Minister-President en de Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn te machtigen pas over te gaan tot ondertekening van het samenwerkingsakkoord vermeld onder 6.1°, op dezelfde dag als de ondertekening van de uitvoerende samenwerkingsakkoorden gelet op het gegeven dat dit samenwerkingsakkoord alsook de drie uitvoerende samenwerkingsakkoorden aangaande de financiering van de investeringen in de spoorweginfrastructuren waarbij het Vlaamse Gewest partij is; één en ondeelbaar zijn.

De Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand,
Toerisme en Dierenwelzijn

Ben WEYTS

Bijlagen:

- Ontwerp van samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de financiering van de strategische spoorweginfrastructuren en bijlage.
- het advies van de Inspectie van Financiën
- het begrotingsakkoord